

В І Д Г У К

офіційного опонента **Лимаренко Лідії Іванівни** на дисертацію

Головатюка Івана Григоровича

«Формування готовності майбутніх акторів сценічного мистецтва до професійної діяльності засобами інноваційних технологій», представлену на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 01 Освіта / Педагогіка зі спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)

Актуальність теми виконаної роботи та зв'язок з відповідними планами галузей наук. Дисертаційне дослідження Головатюка Івана Григоровича присвячене вивченню теоретичних, методичних і практичних аспектів формування готовності майбутніх акторів сценічного мистецтва до професійної діяльності засобами інноваційних технологій у закладах вищої освіти. Нині розвиток системи професійної освіти характеризується активним пошуком нових підходів до підготовки фахівців, здатних ефективно діяти в умовах динамічних суспільних змін, цифрової трансформації освітнього середовища та оновлення вимог до професійної діяльності. Особливої актуальності ці процеси набувають у сфері мистецької освіти, де професійна підготовка майбутніх акторів сценічного мистецтва потребує не лише збереження усталених традиційних методів творчого навчання, а й упровадження інноваційних педагогічних технологій, що сприяють розвитку творчої мобільності, самостійності, комунікативної культури та професійної готовності здобувачів вищої освіти.

Доцільно відзначити, що проблема формування готовності майбутніх акторів сценічного мистецтва до професійної діяльності засобами інноваційних технологій зумовлена низкою важливих науково-практичних чинників, виокремлених у дисертаційному дослідженні.

По-перше, обрана тема відповідає сучасним тенденціям розвитку вищої освіти, вимогам державних освітніх стандартів і потребам удосконалення професійної підготовки майбутніх акторів сценічного мистецтва.

По-друге, підготовка майбутнього актора є складним багатокомпонентним процесом, у якому органічно поєднуються художньо-творчий, психологічний, педагогічний, арт-терапевтичний та технологічний аспекти. Це зумовлює потребу у підготовки фахівців, які володіють не лише професійними сценічними навичками, а й здатністю адаптуватися до нових форматів мистецької діяльності, використовувати цифрові ресурси, працювати в медійному просторі та здійснювати творчу комунікацію в умовах трансформації культурного середовища.

По-третє, обґрунтованим вважаємо авторське бачення застосування інноваційних педагогічних технологій, що дає змогу не лише активізувати навчально-професійну діяльність здобувачів освіти, а й залучити їх до моделювання професійних ситуацій, розвивати навички імпровізації, сценічного мислення, комунікативної взаємодії та здатність до оперативного прийняття творчих рішень. Комплексне використання технологій проблемного навчання, проєктних, інтерактивних, інформаційно-комунікаційних, ігрових, тренінгових, розвитку критичного мислення, змішаного навчання тощо забезпечує формування професійної мобільності майбутніх акторів, розвиток їхнього творчого мислення, здатності до імпровізації та ефективної комунікації. Зазначені технології також сприяють формуванню самостійності, відповідальності за результати власної діяльності, розвитку рефлексивних умінь і здатності до самовдосконалення, що на сьогодні є ключовими характеристиками сучасного актора.

По-четверте, у цьому контексті проблема формування готовності майбутніх акторів сценічного мистецтва до професійної діяльності засобами інноваційних технологій є своєчасною, соціально і педагогічно значущою.

З огляду на наведені вище наукові положення, дисертаційне дослідження І.Г. Головатюка «*Формування готовності майбутніх акторів сценічного мистецтва до професійної діяльності засобами інноваційних*

технологій», подане на рецензування, є науково доцільним, своєчасним та перспективним. Його актуальність зумовлена потребою оновлення змісту професійної підготовки майбутніх акторів сценічного мистецтва, пошуку ефективних організаційно-педагогічних умов, розроблення відповідної моделі та методичного забезпечення освітнього процесу.

Доречно також підкреслити, що дисертаційне дослідження виконано відповідно до тематичного плану наукової та науково-організаційної діяльності Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка в межах науково-дослідної роботи **«Теоретичні й методичні засади професійної діяльності та підготовки фахівців соціономічних професій»** (державний реєстраційний номер 0123U104172). Цей факт підтверджує наукову вагомість виконаної праці, яка відповідає основним напрямам наукової діяльності університету.

Нові наукові факти дисертаційного дослідження. Аналіз змісту дисертаційної роботи дає підстави стверджувати, що автором отримано результати, які мають наукову новизну та теоретичне значення для розвитку теорії і практики професійної освіти, зокрема мистецької.

До найбільш вагомих наукових результатів дисертаційного дослідження належать:

- *теоретичне обґрунтування* сукупності організаційно-педагогічних умов, що позитивно впливають на формування готовності майбутніх акторів сценічного мистецтва до професійної діяльності засобами інноваційних технологій, реалізація яких ґрунтується на компетентнісному, культурологічному, системному та особистісно орієнтованому підходах;

- *розроблення та експериментальна перевірка* ефективності моделі формування готовності майбутніх акторів сценічного мистецтва до професійної діяльності засобами інноваційних технологій, яка містить взаємопов'язані блоки й відображає послідовність її впровадження у

процесі фахової підготовки майбутніх акторів сценічного мистецтва в закладах вищої освіти;

- *характеристика та визначення* структурних компонентів, показників і рівнів сформованості готовності майбутніх акторів сценічного мистецтва до професійної діяльності;

- *уточнення* сутності таких понять як «готовність», «готовність майбутніх акторів сценічного мистецтва до професійної діяльності», «інноваційні педагогічні технології», «арт-терапевтичні технології», «організаційно-педагогічні умови», «творчо-інноваційне освітнє середовище», «творчий потенціал особистості майбутнього актора сценічного мистецтва», «формування готовності майбутніх акторів сценічного мистецтва до професійної діяльності»;

- *удосконалення* діагностичного інструментарію для оцінювання рівня готовності майбутніх акторів сценічного мистецтва до професійної діяльності, що дало змогу об'єктивно визначити рівні її сформованості;

- *подальший розвиток* методичних і практичних засад застосування інноваційних технологій у процесі формування готовності майбутніх акторів сценічного мистецтва до професійної діяльності у закладах вищої освіти.

Таким чином, наукова новизна дисертаційного дослідження Івана Григоровича Головатюка визначається теоретичним обґрунтуванням і практичним забезпеченням процесу формування готовності майбутніх акторів сценічного мистецтва до професійної діяльності засобами інноваційних технологій, що враховує специфіку мистецької освіти, її традиції та сучасні вимоги до професійної підготовки фахівців.

Теоретична значущість дисертації полягає у розширенні наукових уявлень про зміст і структуру професійної готовності майбутніх акторів сценічного мистецтва та можливості використання інноваційних технологій у системі професійної освіти.

Отримані результати дослідження можуть бути використані для подальшого розвитку теорії професійної підготовки майбутніх фахівців мистецького профілю, зокрема в частині розроблення педагогічних моделей, технологій і методик формування професійно значущих якостей здобувачів вищої освіти.

Особливо важливим є те, що дисертант розглядає інноваційні технології не як самоціль, а як педагогічний ресурс, що сприяє підвищенню ефективності освітнього процесу та створенню умов для творчого розвитку особистості майбутнього актора.

Практична значущість одержаних результатів дисертаційного дослідження визначається можливістю використання представлених авторських напрацювань у діяльності закладів вищої освіти, що здійснюють підготовку акторів сценічного мистецтва.

Практична значущість одержаних результатів дисертаційного дослідження визначається можливістю використання розроблених автором теоретичних і методичних напрацювань у діяльності закладів вищої освіти, які здійснюють підготовку майбутніх акторів сценічного мистецтва.

Слід зазначити, що практичне значення у роботі мають:

- *запропонований діагностичний інструментарій оцінювання рівнів сформованості готовності майбутніх акторів сценічного мистецтва до високоякісної професійної діяльності;*

- *обґрунтовані організаційно-педагогічні умови формування готовності майбутніх акторів сценічного мистецтва до професійної діяльності засобами інноваційних технологій;*

- *розроблена модель формування готовності майбутніх акторів сценічного мистецтва до професійної діяльності засобами інноваційних технологій;*

- *розроблення та впровадження у професійну підготовку майбутніх акторів сценічного мистецтва акторського арт-тренінгу та комплексу вправ із використанням арт-терапевтичних технологій;*

- *методичні матеріали щодо використання інноваційних технологій у професійній підготовці.*

Безумовно, результати дослідження можуть бути використані під час викладання фахових дисциплін мистецького спрямування, розроблення освітніх програм, навчально-методичних комплексів, а також у системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів мистецької освіти. Підтвердженням практичної значущості наукових розробок Івана Григоровича Головатюка є ***довідки про впровадження результатів наукового дисертаційного дослідження в освітній процес таких навчальних закладів, як:***

- Рівненський державний гуманітарний університет;
- Карпатський національний університет імені Василя Стефаника;
- Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка;
- Київський національний університет театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого.

Оцінка змісту дисертації та її завершеність. Аналіз дисертаційної роботи, дає нам підстави стверджувати, що наукове дослідження має послідовну та обґрунтовану структуру, яка логічно побудована й внутрішньо узгоджена. Це забезпечило чіткість у визначенні об'єкта, предмета, мети, гіпотези, формулюванні завдань наукової праці та висвітленні перебігу дослідно-експериментальної роботи.

Дослідження складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел із 371 найменування, з яких 136 – наукові праці іноземними мовами, а також ґрунтовних додатків.

Варто наголосити, що кожний розділ і підрозділ роботи спрямовано на послідовне розв'язання поставлених дослідницьких завдань, що підтверджується ґрунтовними підсумковими висновками. Чіткість визначення наукового апарату дослідження, логіка побудови роботи та послідовність викладу матеріалу засвідчують високий рівень наукової культури автора, його здатність до критичного аналізу, наукового узагальнення й творчого осмислення досліджуваного феномену.

Далі здійснимо характеристику та аналіз змісту розділів рецензованої дисертаційної праці.

Перший розділ дисертації **«Формування готовності майбутніх фахівців сценічного мистецтва до професійної діяльності як науково-педагогічна проблема»** справляє позитивне враження глибиною теоретичного аналізу та логічністю викладу матеріалу.

Особливої уваги заслуговує комплексне осмислення проблеми формування готовності майбутніх акторів сценічного мистецтва до професійної діяльності, що охоплює дефінітивний аналіз ключових понять, дослідження нормативно-правового забезпечення та узагальнення вітчизняного і зарубіжного досвіду професійної підготовки.

Наукову цінність має авторське визначення поняття «готовність майбутніх акторів сценічного мистецтва до професійної діяльності» як інтегративного особистісно-професійного утворення, а також обґрунтування структури цієї готовності через її компоненти, критерії та показники сформованості.

Важливим здобутком наукової роботи є здійснений дисертантом порівняльний аналіз українських і зарубіжних моделей підготовки акторів, який переконливо демонструє сучасні тенденції розвитку мистецької освіти та окреслює перспективні напрями її модернізації.

Окремо варто відзначити ґрунтовний аналіз інноваційних педагогічних технологій, зокрема арт-терапевтичних, які обґрунтовано

розглядаються не лише як засіб психологічної підтримки, а й як ефективний інструмент розвитку творчого потенціалу, емоційної компетентності та професійно значущих якостей майбутніх акторів.

Загалом, перший розділ є міцним теоретико-методологічним підґрунтям для подальшого дослідження та підтверджує належний рівень наукової підготовки автора.

Другий розділ дисертаційного дослідження **«Методичні засади формування готовності майбутніх акторів сценічного мистецтва до професійної діяльності засобами інноваційних технологій»** вирізняється практичною спрямованістю та методичною цілісністю.

Однією з безперечних переваг цього розділу є наукове обґрунтування комплексу організаційно-педагогічних умов, що забезпечують ефективне формування готовності майбутніх акторів сценічного мистецтва до професійної діяльності.

Особливої уваги заслуговує акцент автора на створенні творчо-інноваційного освітнього середовища, інтеграції сучасних педагогічних технологій із психолого-педагогічним супроводом, а також розвитку емоційної саморегуляції, стресостійкості й професійного саморозвитку здобувачів освіти.

Вважаємо, що вагомим результатом дослідження є розроблення структурної моделі формування готовності майбутніх акторів сценічного мистецтва до професійної діяльності, яка вирізняється логічністю побудови, системністю та взаємоузгодженістю теоретико-методологічного, змістово-процесуального й діагностично-результативного блоків. У цілому модель не є формальною схемою, а має практичну спрямованість і може бути використана в освітньому процесі закладів вищої мистецької освіти.

Доцільно підкреслити, що практичне значення дисертаційного дослідження підсилює розроблене автором змістово-процесуальне забезпечення професійної підготовки, яке передбачає впровадження

інноваційних технологій у фахові освітні компоненти, використання комплексу арт-терапевтичних вправ та акторського арт-тренінгу.

Запропоновані методичні розробки є актуальними, мають високий потенціал для впровадження в освітній процес закладів вищої освіти та сприяють удосконаленню професійної підготовки майбутніх акторів сценічного мистецтва.

Третій розділ «Експериментальна перевірка ефективності організаційно-педагогічних умов і моделі формування готовності майбутніх акторів сценічного мистецтва до професійної діяльності засобами інноваційних технологій» дисертаційного дослідження має особливу науково-практичну цінність, оскільки містить результати експериментальної перевірки ефективності запропонованих організаційно-педагогічних умов і структурної моделі формування готовності майбутніх акторів сценічного мистецтва до професійної діяльності.

На нашу думку, позитивної оцінки заслуговує належне методичне забезпечення педагогічного експерименту, проведеного на базі п'яти закладів вищої освіти, що забезпечує репрезентативність отриманих результатів та підвищує їхню достовірність.

Важливим здобутком дослідження є комплексна діагностика рівнів сформованості готовності майбутніх акторів за визначеними автором компонентами із застосуванням психодіагностичних методик, тестових завдань і практичних вправ.

Особливо цінним є те, що результати констатувального етапу експерименту не лише засвідчили актуальність досліджуваної проблеми, а й стали підґрунтям для цілеспрямованого впровадження авторських методичних розробок.

Переконливим підтвердженням практичної значущості дисертаційної роботи є позитивна динаміка показників сформованості готовності майбутніх акторів сценічного мистецтва, отримана за результатами

формуального експерименту. Це, в свою чергу, дає підстави стверджувати, що інтеграція комплексу арт-терапевтичних вправ та авторського акторського арт-тренінгу в освітній процес є педагогічно доцільною й ефективною, а запропонована автором методика має високий потенціал для широкого впровадження у практику підготовки майбутніх акторів сценічного мистецтва.

Водночас доцільно було б дещо розширити висновки до третього розділу, оскільки вони сформульовані дещо лаконічно. Більш повне узагальнення результатів експериментального дослідження дало б змогу чіткіше акцентувати увагу на отриманих кількісних і якісних змінах та повніше відобразити наукову й практичну цінність проведеної експериментальної роботи.

Щодо загальних висновків дисертаційного дослідження, то слід відзначити, що вони є логічними, достатньо змістовними та повною мірою відображають результати проведеної наукової роботи.

Зроблені автором висновки узгоджуються з поставленою метою, завданнями дослідження, структурою дисертації та підтверджують досягнення визначених наукових результатів.

На окрему увагу заслуговує те, що дисертанту вдалося не лише уточнити сутність готовності майбутніх акторів сценічного мистецтва до професійної діяльності та визначити її структурні компоненти, критерії й показники, а й науково обґрунтувати організаційно-педагогічні умови, розробити структурну модель її формування та забезпечити їх експериментальну перевірку та ефективність.

Важливою перевагою дисертаційної роботи є комплексний підхід до використання інноваційних технологій, зокрема арт-терапевтичних методик і авторського акторського арт-тренінгу, що суттєво посилює її практичну спрямованість.

Доречно відзначити, що наведені у висновках результати мають не лише теоретичне, а й прикладне значення, оскільки можуть бути використані для вдосконалення професійної підготовки майбутніх акторів сценічного мистецтва у закладах вищої освіти.

Акцентуємо увагу на переліку використаних джерел, який характеризується репрезентативністю, збалансованістю та широким охопленням сучасних вітчизняних і зарубіжних наукових праць. Дисертантом опрацьовано 371 наукове джерело, з яких 136 – іноземними мовами, що свідчить про ґрунтовність теоретичної бази дослідження та забезпечує належне наукове підґрунтя для досягнення поставленої мети й виконання визначених завдань.

Вагомою складовою дисертації є додатки обсягом 86 сторінок, які містять матеріали, що деталізують основні положення дослідження та діагностичний інструментарій. Зокрема, у додатках наведено аналіз бакалаврських програм підготовки майбутніх акторів у ЗВО Великої Британії, Німеччини, Франції, Канади та США; характеристику основних видів інноваційних педагогічних технологій у вищій освіті; приклади вправ для розминки, програму акторського арт-тренінгу та комплекс арт-терапевтичних вправ; психодіагностичні методики (опитувальник ідентичності Марші, тест-опитувальник вольового самоконтролю, багаторівневий особистісний опитувальник «Адаптивність», диспозиційну характеристику саморозвитку особистості (ДХСО); авторські анкети-опитувальники для визначення рівнів сформованості готовності майбутніх акторів сценічного мистецтва до професійної діяльності, а також комплекс діагностичних і тренувальних вправ для оцінювання та розвитку професійно значущих умінь майбутніх акторів сценічного мистецтва.

На позитивну оцінку заслуговує вагомий публікаційний доробок дисертанта, який свідчить про належний рівень оприлюднення й апробації результатів дослідження як в Україні, так і за кордоном. За темою

дисертаційного дослідження автором опубліковано 6 праць, у яких висвітлено основні наукові результати дисертації; 25 праць, що засвідчують апробацію матеріалів дослідження; 2 праці, які додатково відображають його наукові результати; підготовлено 2 методичні рекомендації та реалізовано 2 мистецькі творчі проєкти.

Отже, наведені позитивні характеристики рецензованої дисертації дають підстави для висновку, що Іван Григорович Головатюк досяг поставленої мети дослідження, успішно вирішив визначені завдання та запропонував науково обґрунтовані підходи до розв'язання суперечностей, окреслених у вступі.

Відповідність дисертації встановленим вимогам і дані про відсутність текстових запозичень та порушень академічної доброчесності. Під час рецензування поданого дослідження не виявлено ознак порушення академічної доброчесності чи некоректного використання текстових запозичень. Використані в роботі наукові джерела належним чином задокументовано, автор коректно оформлює посилання на використані праці, що свідчить про дотримання вимог щодо академічного цитування та оформлення бібліографічних посилань.

Дисертація є самостійно виконаним науковим дослідженням, у якому викладені ідеї та наукові положення є результатом власних наукових досліджень дисертанта. Текст дисертації відповідає встановленим вимогам до оформлення наукових праць та принципам академічної доброчесності.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації. Поряд із позитивною оцінкою дисертаційного дослідження, вважаємо за необхідне висловити окремі зауваження та побажання, які виникли під час рецензування дисертації і потребують уточнення та пояснення.

1. У тексті дисертаційного дослідження, зокрема у назвах окремих розділів і підрозділів, простежується певна термінологічна непослідовність у використанні понять «майбутні актори сценічного мистецтва» та

«майбутні фахівці сценічного мистецтва». Доцільно було б забезпечити єдність понятійного апарату впродовж усього тексту дисертації відповідно до визначеного предмета дослідження.

2. Назва першого розділу *«Формування готовності майбутніх фахівців сценічного мистецтва до професійної діяльності як науково-педагогічна проблема»*, на нашу думку, могла б бути більш лаконічною та повніше відповідати сучасним підходам до структурування дисертаційних досліджень. Доцільним видається використання назви *«Теоретичні засади формування готовності майбутніх акторів сценічного мистецтва до професійної діяльності»*.

3. У назві підрозділу 1.3. *«Компоненти, показники та рівні сформованості готовності майбутніх фахівців сценічного мистецтва до професійної діяльності»* варто було б поряд із компонентами, показниками та рівнями сформованості готовності виокремити також критерії, що є усталеною практикою в педагогічних дослідженнях і забезпечує більшу логічність побудови діагностичного інструментарію. Крім того, опис структури готовності майбутніх акторів до професійної діяльності (с. 79–82) виграв би від більш чіткого розкриття взаємозв'язку між її компонентами, критеріями та показниками, що сприяло б ціліснішому сприйняттю авторської моделі.

4. У підрозділі 2.3. *«Змістово-процесуальне забезпечення підготовки майбутніх акторів сценічного мистецтва до професійної діяльності засобами інноваційних технологій»* висвітлення окремих положень щодо використання інноваційних технологій варто було б доповнити прикладами їх практичного застосування в освітньому процесі.

5. Експериментальна частина дослідження є достатньо аргументованою і переконливою, однак детальніше представлення окремих методик діагностики, статистичного обґрунтування отриманих даних та розширення висновків до третього розділу сприяло б посиленню наукової й

практичної значущості роботи. Повніше узагальнення матеріалів експериментального дослідження дало б змогу чіткіше акцентувати увагу на кількісних і якісних змінах, отриманих у процесі експериментальної перевірки.

Водночас слід зазначити, що висловлені зауваження та побажання мають переважно дискусійний характер, жодним чином не знижують загальної позитивної оцінки дисертації, а лише окреслюють окремі напрями подальших наукових пошуків у межах досліджуваної проблеми.

Висновки щодо відповідності дисертаційного дослідження чинним вимогам та можливість присудження наукового ступеню.

Наукова праця Івана Григоровича Головатюка засвідчує наукову зрілість автора, є завершеним, самостійним і цілісним дослідженням, у якому отримано науково обґрунтовані результати, що мають вагоме значення для розвитку теорії та методики професійної освіти. Робота вирізняється актуальністю, системністю викладу, обґрунтованістю положень, що виносяться на захист, та практичною значущістю запропонованих результатів.

Це дає підстави для висновку про те, що дисертація *«Формування готовності майбутніх акторів сценічного мистецтва до професійної діяльності засобами інноваційних технологій»*, висвітлює актуальну проблему професійної педагогіки, відповідає вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 (зі змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки України №759 від 31.05.2019 р.); п.10 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 р. № 167, Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. №44 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про

присудження ступеня доктора філософії» (зі змінами, внесеними відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 21 березня 2022 р. № 341). Автор дисертації Іван Григорович Головатюк заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями).

Офіційний опонент:

заслужена працівниця культури України,
докторка педагогічних наук, професорка,
професорка кафедри культури і мистецтв
факультету філології, журналістики та мистецтв
Херсонського державного університету

Л.І. Лимаренко

Підпис Л.І. Лимаренко підтверджую
Начальниця відділу кадрів *Н.А. Кудас*
23.07.2026

